Кыргыз Республикасындагы онкологиялык кызматтын абалы

А.Р. Жумабаев, А.А. Сулайманова, Н.М. Букуев

КР ССМ алдындагы Улуттук онкология жана гематология борбору

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Улуттук онкология жана гематология борборунда 2025-жылдын башына карата онкопатологиясы бар 35163 миңден ашуун кыргызстандык каттоодо турат. Онкологиялык ооруларды диагностикалоонун жана дарылоонун заманбап техно логияларынын, ошондой эле дары-дармек каражаттарынын жеткиликсиздиги дагы эле чечилбеген көйгөй бойдон калууда, муну бейтаптардын 5 жылдык жашоо деңгээлинин 2024 - жылдагы төмөн көрсөткүчү- 34,2% көрсөтүп турат. 2020-жылдан 2024-жылга чейинки мезгилде республикада залалдуу шишик менен ооругандардын абсолюттук саны көбөйгөн: эгерде 2020-жылы 5377 катталса, 2024-жылдын аягында алардын саны 6651ге жеткен. Абсолюттук санда залалдуу шишиктен каза болгон: 2020 - жылы 3539, 2021 – жылы 3438, 2022 – жылы 3352, 2023 – жылы 3420 жана 2024 – жылы 3390 адам. 2024 – жылы Кыргыз Республикасында залалдуу шишик ооруларына чалдыгуу көрсөткүчүнүн өсүшү (жаңы учурлардын саны) – 91,3 калктын 100 миңине жана өлүмдүн азайышы-46,5 100 миңге белгиленди кылат. 2021 - жылы жаңы учурлардын саны 85,1 миң калкка 100, 2022 – жылы 88,5 миң калкка 100, ал эми 2023-жылы 86,0 100 миң калкка туура келген. Кыргыз Республикасында бардык оорулардан өлүмгө учуроонун себептери боюнча залалдуу шишиктер кан айлануу органдарынын ооруларынан кийин экинчи орунда турат. Өлүмдүн көрсөткүчү 2021 - жылы 51,0 миң калкка 100 миң, 2022 - жылы 48,1 100 миң калкка, ал эми 2023-жылы 48,2 100 миң калкка туура келген. 2023 - жылы оору - 446,35; бир жылдык өлүм-46,3. 2024 – жылы бир жылдык өлүм-30,7 миң калкка 100 миң адамды түздү. Залалдуу шишик оорулары менен ооругандардын эң көп саны Нарын облусунда катталган – 120,3 калкка 100 миң, андан кийин Чүй облусу, Бишкек шаары, Ысык-Көл облусу – 120,0, 116,1 жана 114,2 100 миң калкка. Кыргыз Республикасында залалдуу жаңы шишиктерден каза болгондордун саны көрсөткүчтөрдүн кемүү тартибинде: Нарын облусу-72,7% 000, Ысык - Көл облусу – 58,4% 000, Чүй облусу-55,8% 000. Ошентип, рактын 55,4% 35-64 жаш курагында болот. Онкологиялык оорулардын түзүмүндө биринчи орунда: ашказан рагы -12,8%, экинчиде – эмчек безинин рагы -12,6%, үчүнчүдө – өпкө рагы -8,4%, төртүнчүдө – жатын моюнчасынын рагы -7,2%, бешинчи орунда – боор рагы -5,1% турат. КР боюнча өлүмдүн түзүмүндө биринчи орунду ашказан рагы (8,2%), экинчи орунду - өпкө рагы (6,0%), үчүнчү орунду - эмчек безинин рагы (4,2%) ээлейт. Кыргыз Республикасында республика боюнча оорулуулардын 54,5% ында оорунун 3-4-стадиялары аныкталат. 4 стадияда менен ооругандардын эң жогорку көрсөткүчү.өпкө рагындагы оорулар – 48,4%, боор рагы, боор ичиндеги өт жолдору – 50,4% жана ашказан рагы – 36,6%. Корутунду. Бул көрсөткүчтөр рак тобокелдигинин жана алдын алуунун факторлору жөнүндө маалыматтын жетишсиздигин жана баштапкы звенодогу врачтардын онкологиялык сактыгынын төмөндүгүн күбөлөндүрөт жана алдын алуу жана эрте диагноз коюу маселелеринде саламаттык сактоонун бүткүл системасынын ишинин натыйжалуулугунун негизги көрсөткүчү болуп саналат.

Сведения об авторах:
Жумабаев Амангелди Рахмадилдеевич - *доктор медицинских наук, профессор, заместитель директора Национального центра онкологии и гематологии по организационно-методической работе.*
Эл.почта: jumabaev61@mail.ru
Контактный телефон: 0552 313 991
ORCID:https//orcid.org/0000-0002-9073-1127
Сулайманова Аида Анаркуловна - *Национальный центр онкологии и гематологии.*
Эл.почта: aika_kg@inbox.ru
Контактный телефон: 0770 148 888
Букуев Нурбек Медетбекович – *доктор медицинских наук, директор Национального центра онкологии и гематологии*
Эл.почта: nur2med@inbox.ru
Контактный телефон: 0555 752 332